

Р е ц е н з и я

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „професор”

Кандидат: доц. д-р Стоян Станимиров Проданов – един от двама участника в конкурса за обявени в държавен вестник две места

Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.8 Икономика

Научна специалност: Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)

Висше училище: Стопанска академия „Д. А. Ценов” – гр. Свищов

Факултет: Факултет „Финанси” при СА „Д. А. Ценов”

Катедра: Финанси и кредит

Обява: Държавен вестник, бр.51/05.06.2020 г.

Автор на рецензията: проф. д-р Румяна Л и л о в а Найденова, СА „Д. А. Ценов” - гр. Свищов, катедра „Финанси и кредит”, научна специалност Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси)

Основание за написване на рецензията: Заповед № 623 от 27 юли 2020 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов” и решение на утвърденото с посочената заповед научно жури от 11.08.2020 г.

Изисквания относно формата и съдържанието на рецензията: Закон за развитието на академичния състав в Република България (чл. 2б, ал. 2 и 3), Правилник за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България (чл. 1а, ал. 1 и 2 и приложение по научни области и професионални направления), Правилник за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов”(чл. 129), Структура (примерна) относно формата и съдържанието на рецензията, написана от член на научно жури, за заемане на академична длъжност „професор” в СА „Д. А. Ценов”.

1. Представяне на кандидата

Доц. д-р Стоян Проданов е един от двамата кандидати по обявения конкурс (две места) за заемане на академичната длъжност „професор“ по област на висше образование **3. Социални, стопански и правни науки**, професионално направление **3.8 Икономика**, научна специалност **Финанси**, парично обръщение, кредит и застраховка (Финанси) за потребностите на катедра „Финанси и кредит“, факултет „Финанси“ при СА „Д. А. Ценов“ Свищов.

2. Основание за написване на рецензията

Рецензията е изготвена съгласно решение на Факултетския съвет на факултет „Финанси“ – протокол № 3/17.07.2020 г, Заповед на Ректора на Стопанска Академия „Д. А. Ценов“ - Свищов № 623/27 юли 2020, Правилника за развитието на академичния състав в Стопанска академия „Д. А. Ценов” и Списъка на документацията, представена от кандидата.

3. Персонална характеристика на кандидата

Доц. д-р Стоян Станимиров Проданов участва в конкурса за заемане на академичната длъжност “професор” като кандидат в качеството му на преподавател на основен трудов договор с пълна академична заетост в катедра „Финанси и кредит”. Интересът на кандидата за заемане на академичната длъжност „професор” към проблемите на финансовата теория и практика датира от 1989 г., когато започва обучението си в Стопанска академия „Д. А. Ценов” – гр. Свищов, където през 1993 г. придобива образователно-квалификационната степен „магистър”, спец. „Финанси”. Възприемайки знанието като движеща сила, която обогатява интелектуалния и професионалния хоризонт, той, веднага след завършване на висшето си образование (1993) , започва работа като асистент в катедра „Финанси и кредит”, СА „Д. А. Ценов”. На основание разработен дисертационен труд през 2000 г. ВАК, София присъжда на Стоян Проданов образователната и научна степен „доктор”, научна специалност Финанси,

парично обръщение, кредит и застраховка (Диплома № 26905 от 23.08.2000 г.). През 2002 г. гл. ас. д-р Стоян Станимиров Проданов придобива научното звание (съгласно действащото законодателство академичната длъжност) „доцент” (Свидетелство № 21389 от 03.07. 2002 г.), научна специалност Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка. Професионалната кариера на кандидата по настоящия конкурс в сферата на висшето образование към 11.03.2020 г. е повече от 26 години и удостоверено от Ректора на СА „Д. А. Ценов” той продължава да работи на длъжност „доцент” към катедра „Финанси и кредит”.

Доц. д-р Стоян Проданов е представител на Свищовската школа по Финанси, школа, която е гордост както за Факултета и Академията, така и за Р. България. Той продължава традициите ѝ в една нова конкурентна среда, изискваща висока компетентност, професионална подготовка и максимална отдаденост. Използвайки натрупания опит в учебно-преподавателската и научноизследователската дейност, опирайки се на традициите и позовавайки се на професионалния си опит в областта на застраховането, той създаде мост между двете основни школи във факултет „Финанси” – школата по Финанси и школата по Застраховане и социално дело.

Потвърждение за авторитета на доц. д-р Стоян Проданов в научните среди са заеманите от него позиции в Академията, финансовата и стопанската практиката. От 1997 до 1999 г. той е Зам. Председател на Съвета на директорите на Свилоза АД. От 2008 г. до момента е Изпълнителен директор на ЗД Бул Инс АД. Пет поредни мандата е член на Общинския съвет (общински съветник) в Община Свищов. В момента доц. Стоян Проданов е ръководител катедра „Финанси и кредит”, СА „Д. А. Ценов” – Свищов, член е на редакционния съвет на Списание „Народностопански архив” - първото академично икономическо списание в България, член е на Съюза на учените в България, член на факултетния съвет на факултет „Финанси”, член на редколегията на научни сборници с доклади от конференции. Кандидатът по настоящия конкурс развива

консултантска дейност, член е на работни групи в Асоциацията на българските застрахователи.

Следователно доц. д-р Стоян Проданов има дългогодишен опит в процеси по генериране на идеи както в икономическата теория, така и във финансовата и стопанската практика.

4. Обща (количествена и качествена) оценка на учебно-преподавателската работа в съответствие с изискванията

За участие в конкурса кандидатът за заемане на академичната длъжност „професор” представя три учебника и учебни пособия в съавторство – „Методика за написване на дипломна работа“, „Бюджетно управление на фирмата” и „Финанси”. Предназначени са за обучение на студентите от СА „Д. А. Ценов” в ОКС „бакалавър” и ОКС „магистър” - редовна и дистанционна форма, които изучават едноименните дисциплини. В учебното пособие доц. д-р Стоян Проданов дава указания за написване на дипломна работа в областта на фундаменталните (класическите) инвестиции. В учебниците акцентът е поставен съответно върху въпросите и задачите за самоподготовка, върху семестриалния казус и върху инвестициите и инвестиционните решения на фирмата. Кандидатът по настоящия конкурс съобразява лекционните курсове с изводите от своите научни изследвания.

Участието на доц. д-р Стоян Проданов в научноизследователски проекти, финансирани от държавната субсидия за научна дейност, се доказва с представената справка от ИНИ при СА „Д. А. Ценов“ Свищов. За периода 2002-2019 г. кандидатът участва в разработването на 6 проекта, като всички са реализирани след придобиване на академичната длъжност „доцент”. На четири от посочените в справката проекти той е ръководител. Тематиката на научноизследователските проекти напълно съответства на научните интереси на доц. д-р Стоян Проданов, а публикуваните материали са безспорно доказателство за добри изследователски способности и умения за работа в екип.

Кандидатът за заемане на академичната длъжност професор участва още в проект USAID, Local Government Initiative 3, (2002-2003) и проект TAIEX Regional Training Program (DG Enlargement) in the field of Public Procurement (2005-2008). Позицията на доц. Проданов в двата проекта е експерт-изследовател (информацията е систематизирана от представеното по конкурса CV на кандидата).

Доц. д-р Стоян Проданов има осъществено научно ръководство на четирима успешно защитили докторанти.

Кандидатът по настоящия конкурс чете лекции пред студенти в образователно-квалификационна степен „бакалавър“ по дисциплините: „Инвестиции“, „Финансово-икономическо оценяване на проекти“, „Управление на банковия инвестиционен портфейл“, „Управление на портфейла“, „Управление на портфейла в публичния сектор“. Учебната **аудиторна** натовареност на доц. д-р Стоян Проданов през последните пет академични години, приведена в упражнения, е 1668 часа, по години съответно: 2015/2016 г. 344 часа; 2016/2017 учебна година 309 академични часа; 2017/2018 г. 360 часа аудиторна заетост и съответно през следващите две академични години аудиторната заетост на доц. Стоян Проданов е 378 и 277 часа, приведени в упражнения. Едновременно с аудиторната, през целия анализиран период, кандидатът за заемане на академичната длъжност „професор“ изпълнява и **извънаудиторна** заетост. Представената аудиторна учебна натовареност дава основание да се направи изводът, че кандидатът по настоящия конкурс през анализирания академични години изпълнява по повече от един норматив, а през учебната 2018/2019 г. - повече от два норматива. Като се вземе предвид цялата **академична заетост** може да се обобщи, че през последните три анализирани години средногодишната натовареност на кандидата е 561 часа.

Като утвърден академичен преподавател кандидатът за заемане на академичната длъжност „професор“ чете лекции и в ОКС „магистър“, магистърски програми „Финансов мениджмънт“ на български и английски език в

редовна и дистанционна форма на обучение, „Инвестиционен мениджмънт” и „Финансово управление в публичния сектор” в дистанционна форма на обучение. Специално внимание следва да се отдели на факта, че доц. д-р Стоян Проданов има разработени учебни материали по всички академични курсове, в т.ч. „Капиталово бюджетиране”, „Бюджетно управление на фирмата”, „Анализ ползи-разходи”, „Управление на инвестиционни проекти”.

Посочените факти дават основание да се даде положителна оценка на учебно-преподавателската работа на кандидата за заемане на академичната длъжност „професор”, както и на неговия принос за повишаване качеството на обучение на студентите от специалностите, изучаващи посочените курсове. Доц. д-р Стоян Проданов осъществява научно ръководство и рецензира дипломни работи, участва в Държавна изпитна комисия към катедра „Финанси и кредит” при СА „Д. А. Ценов”, разработва лекционни курсове, консултира студенти и стимулира тяхната творческа дейност, в т.ч. разработване и публикуване на доклади и есета. Като член на авторитетни колективи от академични преподаватели и изхождайки от разбирането, че обучението в Стопанска академия следва да се хармонизира с европейските образователни практики, стандарти и норми, чрез разработените теми, той осигурява подготовката на висококвалифицирани, конкурентоспособни, знаещи, можещи, търсени на националния и европейския пазар специалисти. Високите оценки от катедрения колектив и от студентите за работа му като преподавател са още едно доказателство за неговия професионализъм и квалификация.

Следователно съответстващият на показателя учебници и учебни пособия, международни и национални проекти и научно ръководство на докторанти брой точки (274,74) отговаря на минималните изисквания (100 точки за група от показатели Е), дефинирани в националния правилник за прилагане на ЗРАС в Република България за академична длъжност „професор” в област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика. Дейността на доц. д-р Стоян Проданов по анализирания показател съответства и

на основна част от дефинираните в Правилника за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов” допълнителни изисквания.

5. Обща (количествена и качествена) оценка на научните изследвания в съответствие с изискванията

За участие в конкурса доц. д-р Стоян Проданов представя една хабилитационна монография на тема: „Икономиката и застрахователният пазар в България“ в обем 218 страници, едно самостоятелно монографично изследване на тема: „Инвестиции и инвестиционни решения: методико-приложни аспекти” в обем 166 страници и една колективна монография на английски език на тема „Sustainable development strategy Svishtov – Zimnicea Cross-border Cooperation Zone” в обем 52 страници. Останалите научни публикации могат да бъдат систематизирани както следва: четири студии, от които три в съавторство, включително две студии в Skopus, с общ обем 91 страници, две статии, разработени в съавторство с общ обем 33 страници. За участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор” доц. д-р Стоян Проданов представя значителен брой научни доклади – 12 (дванадесет) с общ обем 94 страници. От общия брой научни доклади 5 са в съавторство. Всички научни доклади са публикувани в редактирани колективни токове с научно рецензиране.

Анализът на представените научни публикации изисква да се уточни, че самостоятелните разработки по настоящия конкурс са 10, като останалите са в съавторство. Девет от публикациите са на английски език. Публикуваните в Skopus студии са съответно в Skopus Q1 и Skopus Q2. Техният общ обем е 39 страници. Тематично всички публикации съответстват на научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка” (Финанси) и съответно са свързани с корпоративните финанси, публичните финанси, международните финанси, инвестициите, капиталовите и застрахователните пазари. Научните разработки са публикувани в специализирани научни издания с редакционни съвети и не повтарят депозираните за заемане на академичната длъжност

„доцент” материали. Общият обем на публикациите в научни издания е **654 издателски страници**. В този смисъл е важно да се уточни, че макар в общия брой научни публикации относителното тегло на докладите да е 57%, в общия обем страници техният относителен дял е 14%, а на монографиите, студиите и статиите съответно 67%, 14% и 5%. Делът на публикуваните в Skopus студии в общия обем от 654 издателски страници научни материали е 6%.

В хабилитационната монография на тема: „Икономиката и застрахователният пазар в България” се прави критичен обзор на застрахователния пазар за периода 2004-2018 г. Доказва се, чрез подходящ аналитичен апарат, положителното влияние, което застрахователният пазар оказва върху темповете на икономическия растеж. В шестте глави на разработката се доказват шест изследователски хипотези. Изследването, след задълбочени рецензии от проф. д-р Андрей Захариев, проф. д-р Боян Илиев и доц. д-р Васил Захариев, е публикувано в издателство „Фабер” – В. Търново.

В условията на конкурентна пазарна среда инвестициите могат да се дефинират като един от основните фактори за устойчиво развитие на стопанската дейност. Това е закономерно, като се има предвид, че те корелират пряко както с нарастване на богатството и с ускоряване темповете на икономически растеж, така и с разширяване на производството, с въвеждане на нови технологии и навлизане на нови пазари. Следователно създаващата стойност икономика изисква иновации, които от своя страна предполагат инвестиционна активност и ефективни инвестиционни решения от страна на стопанските субекти. На тази основа може да се заключи, че разработката със заглавие „Инвестиции и инвестиционни решения: методико-приложни аспекти” е актуална както за икономическата теория, така и за практиката. Теоретичните и методически постановки в монографичното изследване обосновават авторите виждания относно избора на конкретни практико-приложни решения. Изследването е публикувано в Библиотека „Стопански свят” – специализирано издание на СА „Д. А. Ценов” за отпечатване, след двойно сляпо рецензиране, на монографии в

областта на икономиката и управлението и администрацията със седемчленен Редакционен съвет.

Представените за рецензиране от доц. д-р Стоян Проданов публикации очертават ясно научните интереси и търсения на автора, свързани основно с анализ на инвестициите, инвестиционните решения, финансовите пазари, застрахователния пазар, общинските финанси, оценяване на публични инвестиционни проекти. Авторът демонстрира добро познаване и умения за интерпретация на теоретичните постановки в изследваните области. Научните търсения на кандидата са подплатени с подходящ емпиричен анализ, доказващ теоретичните изводи и обобщения.

В заключение може да се обобщи, че съответстващият на научните публикации брой точки (288,09) отговаря на минималните изисквания по този показател (200 точки за група от показатели Г), дефинирани в националния правилник за прилагане на ЗРАС в Република България за академична длъжност “професор” ” в област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика. Дейността на доц. Проданов, имаща отношение към анализирания показател, съответства и на дефинираните в Правилника за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов” допълнителни изисквания.

6. Научни приноси и съответствие с обявените от кандидата постижения

Научното творчество на доц. д-р Стоян Станимиров Проданов, представено във връзка с участието му в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор”, съдържа резултати с характер на теоретико-приложни приноси и с възможност за обогатяване на съществуващите знания и повишаване качеството на предлагания образователен продукт. Част от положителните страни в представените за рецензиране научни разработки могат да бъдат систематизирани както следва:

-
- Кандидатът обосновано изследва еволюцията на инвестициите като теория, методика и емпирика в паралел с общественоеикономическото развитие. Формулният апарат, на чиято основа се прави прецизна оценка на възвръщаемостта и риска за целите на конструирането на инвестиционни портфейли, е подробно аргументиран и точно обоснован. Изведени в приложен план са кол-опциите и пут-опциите като надежден инструмент срещу риска с цел постигане на целева стойност „риск-възвръщаемост” за целите на портфейлното конструиране и инвестиционния мениджмънт.
 - Аргументирано е, чрез подходящ аналитичен апарат за изследване на динамика, структура и зависимости, дългосрочното положително влияние, което застрахователният пазар оказва върху темповете на икономическия растеж. Обосновано е влиянието на промените в структурата, ефективността и продуктовото портфолио върху догонващото развитие на българския застрахователен сектор в съвременните условия. Потвърдена е концепцията за финансово-застрахователна конвергенция, изведена е силната зависимост на премийните приходи от макроикономическите показатели, преките чуждестранни инвестиции, доходите и разходите на домакинствата, социалното неравенство.
 - Положително следва да се оцени изследването на природата на инвестиционния мениджмънт и доказването, че същата може да се дефинира като логика на решения и индекси за оценка на портфейлното представяне. Като следствие от задълбочените научни търсения на кандидата за заемане на академичната длъжност „професор” закономерно и аргументирано класическият инвестиционен анализ се обвързва с принципите на социално-отговорното инвестиране (SRI).
 - На основата на нов подход за стратегически финансов мениджмънт е доразвита концепцията за прилагане на многогодишното финансово

планиране в управлението на българските общини. Последният (стратегическият финансов мениджмънт) по мнението на кандидата по настоящия конкурс, което изцяло споделяме, включва: общинския план за развитие като конкретизация на визия, стратегия и приоритети; разработване на локални стратегически цели за устойчиво развитие; оценяване дълговия капацитет на общините, интегрален подход в обхващане приходите на общинския бюджет и т.н.

- Изцяло се солидаризираме с авторовото виждане, че политиката за разширяване на данъчните правомощия на регионалните власти е възможност както за оптимизиране на вертикалните финансови отношения, така и за разширяване приходната самостоятелност на местните власти. С висока теоретико-приложна стойност е изводът, че постигането на относителна симетрия между разходните отговорности и приходните правомощия на българските общини изисква реформа в областта на местните финанси, насочена към разширяване на техния достъп до рентабилни данъчни приходи.
- Задълбочено е оценена спецификата и точно са очертани характеристиките на дистанционната форма на обучение. На тази основа са изведени конкретни методически и дидактически предложения за неговото усъвършенстване с цел подобряване работата със студентите, а следователно и на качеството на обучение.

Следователно научните публикации на доц. д-р Стоян Проданов, представени във връзка с участието му в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор”, съдържат множество резултати с характер на научни и научноприложни приноси и такива с характер на обогатяване на съществуващите знания. Прави впечатление, че кандидатът за заемане на посочената академична длъжност е добре запознат със състоянието и степента на разработеност на засегнатите от него въпроси в специализираната икономическа литература, както

и с нормативната уредба и европейската практика в областта на инвестициите, финансовите пазари, общинските финанси, застрахователния пазар. Следователно приносите на кандидата изцяло съответстват на научните изисквания в националните и вътрешния правилници и на дефинираните от кандидата приноси с характер на новости, приноси с характер на обогатяване на съществуващите знания и приноси с характер на приложение на научнопрактически постижения.

7. Характеризиране академична известност на кандидата

Справката за цитирани произведения, съдържаща установени цитирания в сборници от конференции, дисертации и монографии, дава основание да се заключи, че научните търсения на доц. д-р Стоян Проданов са обект на интерес от страна на водещи специалисти в областта на финансите и застраховането. Общият брой на цитиранията е 80, разпределени както следва: 65 цитирания в публикации от периодични издания и в сборници от конференции и 15 цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране. Кандидатът по настоящия конкурс има и 20 рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране. Съответстващият на академичната известност на кандидата брой точки (575) отговаря на минималните изисквания (100 точки за група от показатели Д), дефинирани в националния правилник за прилагане на ЗРАС в Република България за академична длъжност “професор” в област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика.

8. Критични бележки и предложения

Отчитайки и оценявайки положително достойнствата на научната продукция и демонстрирания от доц. д-р Стоян Проданов творчески капацитет, отправяме към него препоръка да продължи да работи все така упорито и да популяризира резултатите от своите изследвания на национално и международно равнище, вкл. в световни научни бази данни. Пожелаваме му да бъде все така

уважаван от преподавателите колега, предпочитан от студентите лектор, желан от практиката професионалист и добър ръководител. Предлагаме му натрупаните знания в икономическата теория, от една страна, и умения и опит във финансовата практика – от друга, да предаде на студентите чрез публикуване на самостоятелни учебници. Напълно във възможностите на кандидата по настоящия конкурс е също така по-широко да популяризира резултатите от своите изследвания в периодични научни издания.

9. Обобщено заключение и становище

Стабилната позиция в преподавателската сфера и науката доц. д-р Стоян Проданов заема с труд, знания, професионализъм и творчество. Разработените добросъвестно монографични трудове, студии и статии са рецензирани от утвърдени в областта на конкурса и известни в академичния свят на Р. България изследователи и съдържат теоретични обобщения и практически предложения за решаване на важни и перманентно актуални проблеми в области като инвестиции, инвестиционни решения, финансови пазари, общински финанси, застрахователен пазар. Представените за участие в конкурса материали са достатъчни по обем и актуални по съдържание. Основните идеи и защитаваните от автора тези са известни в академичните среди и в практиката.

Следователно представените научна продукция и учебна литература напълно удовлетворяват законовите изисквания за заемане на академичната длъжност „професор” – логичен и естествен етап в професионално развитие на доц. д-р Стоян Проданов, т.е. съответстват на утвърдените с Правилника за прилагане на ЗРАС в Република България национални минимални изисквания, съответно 550 точки съгласно националните изисквания и 1287,83 точки, съгласно представената от кандидата документация. Дейностите, свързани с всеки един от анализирания в рецензията показатели, съответстват и на допълнителните изисквания, дефинирани в Правилника за развитието на академичния състав в СА „Д. А. Ценов”. Посоченото ми дава основание, като

член на научното жури, с пълна убеденост да декларирам безусловната си подкрепа и да предложа на останалите колеги да дадем своя положителен вот за присъждане на академичната длъжност „професор” на доц. д-р Стоян Станимиров Проданов.

25.08.2020 г.

Свищов

Член на научно жури:

(Проф. д-р Р. Лилова)